

Pauw de Witte, jongen van 11 jaar, flarden van herinneringen

De leerlingen van de twee hoogste klassen kregen vrij van school maar moesten als tegenprestatie in de polder gaan werken. Met een schop gaten graven waar de Duitsers vervolgens palen in zetten. Aan de palen werden draden bevestigd om luchtlandingstroepen te hinderen bij eventuele luchtladingen. De bevolking noemde die palen Rommelasperges.

De palen stonden overal, er zijn heel wat bomen voor gekapt.

Schoolkinderen hadden juist ijsvrij en waren in groten getale op D'n Bocht (het ijsveld) aan het schaatsen. Ook Pauw de Witte behoorde tot de aldaar schaatsende jeugd: "Hoog in de lucht naderde een vliegtuig, die enkele momenten later een bom gooide. Op nog geen honderd meter van de menigte kwam het projectiel neer. Gelukkig werd er niemand getroffen. De consternatie en de schrik was echter groot, een ieder haastte zich naar huis. Het vermoeden bestond dat de piloot het ijsveld had aangezien voor een Duitse troepenconcentratie.

Op het zuiderlijke vroom, waar veel bedrijvigheid was, waren we ook vaak te vinden. Zo werd boven op de duinen een luchtwaarnemingspost gebouwd, genaamd "Erika". Om met al dat materiaal boven op het duin te komen hadden de Duitsers een spoorlijntje aangelegd, dat gedeeltelijk op de grond, maar ook zwevend ondersteund werd door houten bielzen. Daarover reed een locomotiefje met 7-8 kipkarren. Die karren waren gevuld met cement, kalk en vele andere bouwmaterialen. Ook werkten daar diverse Westkappelaars aan de "spoorlijn". Af en toe gebeurde het dat het hele geval naar beneden kwam, een heel grote ravage achterlatend. Sabotage? Moedwil? Het zal altijd wel een raadsel blijven. Maar als kind was het prachtig om te zien. Langzamerhand waren de meeste bunkers aan de zeedijk afgebouwd en werd het strand en omgeving verboden gebied verklaard voor alle burgers. Alleen waren Duitse militairen daar nog aan het werk. Ze plaatste op vele paalhoofden mijnen. Ook vele andere obstakels werden aangewend om een eventuele invasie te voorkomen. Daar hadden ze geen pottenkijkers bij nodig.

Regelmatig maakte je het mee dat er Engelse vliegtuigen laag overvlogen en dan moest je op school gelijk wegduiken onder de schoolbank. Er werd dan geschoten op de barakken van de Duitsers die vlak bij de school stonden. Dus dat was best een gevaarlijke situatie.

Ook keken de Duitsers heel streng toe of de bevolking wel alles goed verduisterd had. Er mocht 's avonds echt geen sprankeltje licht naar buiten vallen. Alles moest potdicht zijn.

Verduisteren: ↓
van hedenavond **22.02** uur
tot morgenochtend **5.27** uur

De maan komt morgen te 21.22 en gaat te 5.19 d.a.v. onder (Volle Maan).

UIT DE PROVINCIE

HET JUBILEUM VAN MR. P. DIELEMAN.

De waarnemend commissaris der provincie, mr. P. Dieleman heeft Zaterdag ter gelegenheid van zijn 25 jaar onafgebroken lid zijn van Geden. Staten tal van

Zuid-Beveland

ONGELUK BIJ HOUTHAKKEN.

YERSEKE. De heer J. v. Stee had bij het houthakken het ongeluk een stukje hout in het oog te krijgen, waarbij dit dusdanig werd verwond dat hij zich onder doktersbe-

De tijden voor verduistering werden in de krant gezet.

... een

...nende personen hebben aan den oproef gehoor gegeven, en konden hun nieuwe aanwinst in ontvangst nemen.

De koe voor den werkman heeft hiermede in ons dorp wat ruimer intrede gedaan.

GEVONDEN VOORWERPEN.

WEMELDINGE. Gevonden een vulpen, potlood, huissleutel en een portemonnaie met inhoud. Inlichtingen verstrekt de gemeente-veldwachter.

Was je in overtreding, dan kreeg je een strenge waarschuwing. Bij de tweede overtreding moest je mee en werd je opgesloten. Al deze voorschriften en reglementen hielden in dat de bevolking een grote hekel kreeg aan de Duitsers. Zeker als er een grote groep Duitse soldaten luid zingend en marcherend door de straten trok.

Maandagmorgen 2 oktober 1944 ging ik, zoals gewoonlijk, om kwart voor negen naar school. In de Zuidstraat heerste grote bedrijvigheid van de bezetter en alles wees er op dat er wat "in de lucht hing". Heel spannend allemaal. Tijdens de les wees onze onderwijzer er op hoe te handelen bij onverwachte oorlogssituaties. Half twaalf was het einde van de ochtendlessen en toen we buiten kwamen zagen we twee vliegtuigen aankomen, die vervolgens laag over het dorp vlogen. Met een hele scherpe bocht kwamen ze terug, daarbij een wolk van papier achterlatend. Intussen knetterde het afweergeschut van de Duitsers onophoudelijk. Nadat de twee vliegtuigen hun "papierbom" hadden gelost verdwenen ze net zo rap als ze gekomen waren. De papierwolk bleken pamfletten te zijn die netjes in de Nederlandse taal waren gedrukt.

Duizenden van die papieren dwarrelden naar beneden. Helaas vielen deze pamfletten niet op het dorp, maar een paar kilometers verder richting Aagtekerke. De straffe westenwind was daar de oorzaak van. Toch wist 's maandagsavonds praktisch iedereen wat er dreigde te gebeuren. Op deze pamfletten stond zo ongeveer het volgende: "Binnenkort wordt U en de Uwen geconfronteerd met diverse oorlogshandelingen en U wordt verzocht vanuit Uw woonplaats te vertrekken. U krijgt ook met overstroming te maken. U moet te voet vertrekken naar andere oorden en in heel kleine groepjes reizen.

Aan Bewoners van de Eilanden in de Monding van de Rivier de Schelde

WAARSCHUWING

Uitgevaardigd door het Hoofdkwartier van den Opperbevelhebber van het Geallieerde Expeditieleger.

- 1) Het is zeer waarschijnlijk, dat de vijandelijke troepen en installaties op uwe eilanden binnenkort aan een hevige en langdurige luchtbombardement zullen blootstaan.
- 2) Het is de vurigste wensch van het geallieerde oppercommando dat de burgerbevolking zal worden gespaard voor de gevolgen van deze noodzakelijke militaire actie voorzover dit eenigszins mogelijk zal zijn.
- 3) Niet alleen een luchtbombardement maar het gevaar van overstroming bedreigt eveneens uw leven en dat van uwe families.
- 4) Verlaat de eilanden of indien dat niet mogelijk is, verhuist dan ONMIDDELIJK met uwe families naar een veilige plaats op de eilanden.
- 5) Reist uitsluitend te voet en neemt niets met U mee, dat U niet gemakkelijk kunt dragen. Houdt U verwijderd van de groote verkeerswegen en begeeft U uitsluitend door velden. Reist niet in groote groepen, welke ten onrechte kunnen worden aangezien voor vijandelijke formaties. Houdt U verwijderd van laagliggend grondgebied en van militaire doelen totdat de vijand van uwe eilanden is verdreven.

281

Op 1 november 1944 's avonds werd iedereen opgeschrikt door dreunen en vervolgens een fluitend geluid. Om de 10 minuten herhaalde zich dat, de hele nacht door. Niemand ging slapen en er werd in verschillende termen gesproken wat of dat nu toch wel kon zijn. 's Morgens de 2^e november kwam de oplossing. De geallieerden waren geland in het gat van Westkapelle en trokken noord- en zuidwaarts door de duinen. De herrie van die nacht werd veroorzaakt door een oorlogsschip die granaten afvuurde op Duitse stellingen in de omgeving.

Een week later op 8 november werd Serooskerke bevrijd van de Duitsers. Ingrijpend was het moment toen 's middags op het dorp de Engelse tanks verschenen. Heel het dorp was in rep en roer, dat was iets bijzonders,

overal vlaggen en zingende, dansende mensen. Diverse dames die toen in de oorlog met Duitse soldaten bevriend waren geweest werden thuis opgehaald en naar de hoofdstraat gebracht, waar ze vervolgens op een boerenwagen werden gezet, om daarna te worden kaalgeknipt. Honderden mensen stonden daar joelend en schreeuwend naar te kijken. Dit maakte veel indruk op mij, wat een vernedering. Enkele minuten later zong de hele menigte "Wij leven vrij, wij leven blij". Voor de dames niet dus.

Na de bevrijding wilden we zo gauw mogelijk weer naar Westkapelle terug. We hadden gehoord dat andere mensen in Westkapelle en Domburg in Duitse bunkers woonden, dat wilden wij ook. Maar helaas ging dat niet door en 16 december werden wij vanuit Serooskerke naar Zuid-Beveland geëvacueerd. Gelijk met ons gingen ook andere gezinnen mee. Eerst ging het van Serooskerke met een bootje naar Middelburg. Dat was me even een bootreis. Het was die dag hartstikke koud.

Een klein motorbootje met twee sloepen er achter waar veel mensen in zaten. Bovendien had iedereen zijn spullen bij zich. Kleren, dekens enz. Geregeld raakten de boten de grond, daar het laag water was. Dan moest er geregeld gelaveerd worden om de zaak weer vlot te trekken. Na een paar uur kwamen we in Middelburg aan waar we werden opgevangen in de Ambachtschool. Eerst werd er eten verstrekt en vervolgens werd elke familie ingedeeld. Een Engelse vrachtwagen kwam voorrijden en daar werden zes familie ingeladen. Richting Zuid-Beveland. In de omgeving van Goes werd de eerste familie gedropt. Vervolgens ging het naar Kapelle en dan naar Kloetinge. Op deze dorpen stonden mensen klaar voor opvang en verder transport."

Op de foto zie je de Rommelasperges duidelijk staan.